המקנא פרק ראשון סוטה

י:

נוח לו לאדם שיפיל את עצמו לתוך כבשן האש. כדאמר כפ' הזהב (ב"מ דף נח:) כל היודעין בניהם עולין חוץ מן המלבה ומן המלבין פני חבירו ברבים ואומר נמי (שם נט.) נוח לו לאדם שיכעול ספק אשת איש ואל ילבין פני חבירו ברבים מנלן מדוד וגרלה המי דלא חשיב ליה (פסחים דף כה.) בהדי ג' עבירות שאין עומדים בפני פקוח נפש עבודת כוכבים וגילוי עריות ושפיכות דמים משום דעבירת הלבנת פנים מיהא מפורשת בתורה ולא נקט אלא עבירות המפורסות:

יצאת בת קול ואמרה ממני יצאו כבושים. בשלהי מסכת מכות (דף כג:) מסיק דהכי גמירי לה: **דקרב רישא** לגבי גופיה. תימה רבי מאיר דאמר בחלק (סנהדרין דף קג:) אבשלום אין לו חלק לעולם הבא א"כ סבירא ליה דקרב רישיה לגבי גופיה ולא סבירא ליה דאייתיה לעלמא דאמי מכל מקום אקקיה משבעה מדורי דגיהנם ואם כן אמאי לא חשיב ליה בהדי אחז ואחזיה דאמר (שם קג.) לא חיין ולא נידונין וי"ל דלא חשיב אלא מלכים:

דאייתיה לעלמא דאתי. ואי קשיא הא אמרו בחלק (סנהדרין דף קד.) ברא מזכי אבא אבא לא מזכי ברא דכתיב ואין מידי מציל אין אברהם מציל את ישמעאל ולא יצחק את עשו אבל הבן מציל את האב כגון יאשיהו שלא מנו את אמון וי"ל משום דאבשלום נעל את שלו בעולם הזה שנהרג במיתה משונה הועילה לו תפלת אביו דומיא דיהויקים דאמר המס שהיה כתוב על גולגלתו זאת ועוד אחרת ונפרע ממנו לאחר מיתה לא מנו אותו ועוד אבשלום לא עבד עבודת כוכבים א"כ מלי למימר הא דאמר אבא לא מזכי ברא היינו משום כבוד האב אין מונעין מלמנותו עם לשעים אלא תפלה אבל תפלה מועלת ודוד התפלל על אבשלום: ולעולם

אלא ויקריא מלמד שהקריא אברהם אבינו לשמו של הקב"ה בפה כל עובר ושב כיצד לאחר שאכלו ושתו עמדו לברכו אמר להם וכי משלי אכלתם משל אלהי עולם אכלתם הודו ושבחו וברכו למי שאמר והיה העולם [1]ויראה יהודה ויחשבה לזונה כי כסתה פניה [ט]משום דכסתה פניה חשבה לזונה א"ר אלעזר שכסתה פניה בבית חמיה דא"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן כל כלה שהיא צנועה בבית חמיה זוכה ויוצאין ממנה מלכים ונביאים מנלן מתמר נביאים דכתיב [2]חזון ישעיהו בן אמוץ מלכים מדוד (ח) ואמר רבי לוי דבר זה מסורת בידינו מאבותינו אמוץ ואמציה אחים הוו [3]היא מוצאת היא מיתוצאת מיבעי ליה א"ר אלעזר לאחר שנמצאו סימניה בא סמאל וריחקן בא גבריאל וקירבן היינו דכתיב [4]למנצח על יונת אלם רחוקים לדוד מכתם א"ר יוחנן משעה שנתרחקו סימניה נעשית כיונה אילמת לדוד מכתם שיצא ממנה דוד שהיה מך ותם לכל דבר אחר מכתם שהיתה מכתו תמה שנולד כשהוא מהול דבר אחר מכתם כשם שבקטנותו הקטין עצמו אצל מי שגדול ממנו ללמוד תורה כך בגדולתו (ט) [3]והיא שלחה אל חמיה לאמר לאיש אשר אלה לו אנכי הרה ותימא ליה מימר [5]אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב ואמרי לה אמר רב חנא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא ואמרי לה אמר רבי יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי נוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש [6]ואל ילבין פני חבירו ברבים מנלן מתמר [3]הכר נא א"ר חמא ברבי חנינא בהכר בישר לאביו [7]בהכר בישרוהו בהכר בישר [5]הכר נא הכתנת בנך היא בהכר בישרוהו הכר נא למי נא [8]אין נא אלא לשון בקשה אמרה ליה בבקשה ממך הכר פני בוראך ואל תעלים עיניך ממני [9]ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני היינו [7]דאמר רב חנין בר ביזנא א"ר שמעון חסידא [10]יוסף שקדש ש"ש בסתר זכה והוסיפו לו אות אחת משמו של הקב"ה דכתיב [7]עדות ביהוסף שמו (ט) יהודה שקדש ש"ש בפרהסיא זכה ונקרא כולו על שמו של הקב"ה כיון שהודה ואמר צדקה ממני יצתה בת קול ואמרה אתה הצלת תמר ושני בניה מן האור חייך שאני מציל בזכותך ג' מבניך מן האור מאן נינהו חנניה מישאל ועזריה צדקה ממני מנא ידע יצתה בת קול ואמרה ממני יצאו כבושים ולא יסף עוד לדעתה אמר שמואל סבא חמוה דרב שמואל בר אמי משמיה דרב שמואל בר אמי כיון שידעה שוב [8]לא פסק ממנה כתיב הכא [3]ולא יסף עוד לדעתה וכתיב התם [8]קול גדול ולא יסף: אבשלום נתגאה בשערו וכו': ת"ר אבשלום בשערו מרד שנאמר [9]וכאבשלום לא היה איש יפה וגו' ובגלחו את ראשו (וגו') והיה מקץ ימים לימים אשר יגלח כי כבד עליו וגלחו ושקל את שער ראשו מאתים שקלים באבן המלך תנא אבן שאנשי טבריא ואנשי ציפורי שוקלים בה לפיכך נתלה בשערו שנאמר [10]ויקרא אבשלום לפני עבדי דוד ואבשלום רוכב על הפרד ויבא הפרד תחת שובך האלה הגדולה (ד) ויאחז ראשו באלה ויותן בין השמים ובין הארץ והפרד אשר תחתיו עבר [שקל ספסירא בעא למיפסקיה] תנא דבי רבי ישמעאל באותה שעה (ט) נבקע שאול מתחתיו [11]וירגז המלך ויעל על עליית השער ויבך וכה אמר בלכתו בני בני [אבשלום] מי יתן מותי אני תחתיך אבשלום בני בני והמלך לאט את פניו ויזעק המלך קול גדול בני אבשלום אבשלום בני בני הני תמניא (ו) בני למה שבעה דאסקיה משבעה מדורי גיהנם ואידך איכא דאמרי דקריב רישיה לגבי גופיה ואיכא דאמרי דאייתיה לעלמא דאתי [12]ואבשלום לקח ויצב לו בחייו מאי לקח (ט) אמר ריש לקיש שלקח מקח רע לעצמו את מצבת אשר בעמק המלך וגו' א"ר חנינא בר פפא בעצה עמוקה של מלכו של עולם דכתיב

אלא ויקריא. למד לבריות לקרות שם כשם ה' אל עולם: **כילד לאחר שאכלו ושתו.** משלו היו עומדין לברכו ולאברהם והוא אומר להם וכי משלי אכלתם: **שכסתה פניה בבית חמיה.** ולא רצה אותה כל הימים שגדלה בביתו לפיכך לא הכיר בה(ו): **אמון.** אביו של יאשיהו ואמציה מלך יהודה אחים הוו ואמציה מזרע דוד היה ואמון אחיו נביא היה. אלמא נביאים נפיק מינה: **היא מיתוצאת.** הוי משמע לשון הוצאה בעל כרחה. היא מוצאת משמע לשון מציאה: **סימניה.** מותמו ופמיליה ומטה. שבא סמאל שהוא שר של אדום וריחקן כדי שתשרף ולא יצא דוד ממנה(ז) המכה את אדום בגיא מלח(ח): **יונת אלם רחוקים.** על עסקי הרחקה שנעשו סימניה רחוקים: **לדוד מכתם.** לאותה (ח) שהיתה רואיה ועומדת לצאת ממנה דוד: **שהוא מך.** עניו: **ותם.** תמים בדרכיו: **מכתו תמה.** מקום מילה שהוא רחוי למכה היה תם ושלם שלא הוצרך לתקרו: **ד"א כשם שבקטנותו.** קודם שמלך: **כך בגדולתו.** לאחר שמלך. ולשון מכתם שהיתה תמה מכתו מתחלתו ועד סופו לא נחסר ענוותנותו ולא נשתנית: **והיא שלחה וגו' לאיש אשר אלה לו.** ולא שלחה לו לאמר ממך אני הרה והרי סימניך שלך: **ותימא ליה מימר.** לשלוח אמור לו שממנו אני הרה ואלו סימניו: **ואל יצלין כו'.** אף זו נוח היה לה ליסרף ואל תלבין פניו לפיכך שלחה לו אם יודה ויגלה הוא עצמו את הדבר יגלה ואם לאו תשרף ולא תגלה היא את הדבר: **בהכר בישר אל אביו.** דבר שנעטר בו ובהכר בשרוהו: **הכר נא ידע.** שממנו היא מעוברת שמא אף אחרים כאן עליה: **ויאמר.** בת קול אמרה: **כבושים.** דברים עלומים שנגזרו מלפני שיצאו מזו מלכים ואי אפשר לצאת אלא מיהודה דכתיב (בראשית מט) גור אריה יהודה. כבושים דברי סתר גזירת המלך כמו בהדי כבשי דקודשא בריך הוא למה לך בברכות (דף י.) גבי חזקיה: **כיון שידעה.** שידע בה שהיא נלקח ולבסוף שמים נתכוונה: **מקץ ימים לימים.** משנה לשנה שנזיר עולם היה ומגלח ל' אחת ל"ב חודש: **דקריב רישיה לגבי גופיה.** שהיה ראשו מושלך רחוק מגופו וקירבו: **שלקח מקח רע לעצמו.** והכי קאמר קרא ואבשלום לקח לו את (ט) המצבה הזאת בחייו ויצב לו את מצבת אשר בעמק המלך: **עצה עמוקה.** של הקב"ה שהוא מלך עולם שגזר על דוד כן במעשה בת שבע: (ט) **הכני** מקיים

מסורת הש"ס

(ח) מגילה י:, (ט) ב"מ נט. מכות מז: נדרים מג:, (ז) [ברכות ט. סנהדרין מג: פט:], (ו) [לקמן לו:], (ה) [סנהדרין יח.], (ד) [סנהדרין קט:], (ג) המקה וכו' מלת ליתא נפ"ת, (ב) [מ"ב יד], (א) [שייך לענוה הבא],

הגהות הב"ח

(א) נס' דאמר ר' לוי: (ב) שם כך בגדולתו הקטין עצמו אצל מי שגדול ממנו ללמוד תורה והיא שלחה: (ג) שם יהויקים שקדם ש"ם. נ"ב ע"ל פ' אלו נאמרין דף לו ע"ב: (ד) שם הגדולה ריחוק לשון גלגה ויותן: (ה) שם נאותה שעה ראה הגיהנם ונקבע מתחתיו: (ו) שם תמניא דומני כי לומה: (ז) רש"י ד"ה שנכפה ובו' לא הכיר בה ל"א שכסתה פניה בבית חמיה וה"ק אע"פ שהיה בלבו שהיא תמר טוענה היה בכך לומר אחרת היא שהרי תמר צנועה היא הס"ד: (ח) ר"ה לדוד מכתם לאותה שהיא רואיה: (ט) ר"ה שלקח ובו' לקח לו את השרידה הזאת מחיי:

גליון הש"ם

גס' בחבר בשרוהו. כעין זה לקמן דף יג ע"ב: שם יוסף שקרים ש"ש. לקמן דף לו ע"ב: רש"י ד"ה מקץ ימים בו' אחת ל"ב חדש. ניר דף ד ע"ב:

מוסף רש"י

שהקריא אברהם אבינו לשמו של הקב"ה. על ידי אותו אשר נקרא שמו של הקב"ה אלוה לכל העולם (בראשית כא לג). שכסתה פניה בבית חמיה. לפיכך לא הכירה עכשיו, שלף כמיתו לא רצה פניה שיהא מכירה (מגילה י:) כשהיתה בבית חמיה היתה צנועה לפיכך לא תשבה (בראשית לח טז). אמון ואמציה. אחיו של יאשיה ואמציה מלך יהודה (שם). מגלן מתמר. אע"פ שהיו מוציאין אותה לשריפה לא אמרה להם ליהודה נפגלתי אלא שלחה לו למי שאלה לו אנכי הרה, ואם יודה הוא מעצמו יודה (ב"מ נט.) אע"פ שנכתת ליסרף לא נגלתה הדבר אלא אם כן יגלה נשרפת (כתובות מז:) וכע"ל בראשית לח כה). ואלו בהדיא לא אמרה אלו הסימנים של יהודה הם ולו אני הרה, אלא לאדם אשר אלה לו אנכי הרה, אם יודה יודה ואם לאו אשרף ולא אלבין פניו (ברכות מז.). יוסף שקדש ש"ש בסתר. שנתיחד עם הערוה והעמיד על עצמו ויכבס את יגיו (לקמן לו:). יהודה שקדש ש"ש בפרהסיא. על הים קול גדול ולא יסף. לא

נס א מיי' פ"ו מהלכות דעות הלכה ה' וס"ע מהל' תשובה הל' יד וס"ע מהל' מוכר הל' ז ופוס"ע פו"מ פי' מה פפי' לגן:

תורה אור השלם

1. וַיַּרְאֶהָ יְהוּדָה וַיַּחְשְׁבֶהָ לְזוֹנָה כִּי כִסְּתָה פָּנֶיהָ:
בראשית לח טו
2. חֲזוֹן יְשַׁעְיָהוּ בֶן אָמוֹץ אֲשֶׁר חָזָה עַל יְהוּדָה וִירוּשָׁלִָם בִּימֵי עֻזִּיָּהוּ יוֹתָם אָחָז יְחִזְקִיָּהוּ מַלְכֵי יְהוּדָה: ישעיהו א א
3. הוּא מוֹצֵאת וְהִיא שִׁלְּחָה אֶל חָמִיהָ לֵאמֹר לְאִישׁ אֲשֶׁר אֵלֶּה לּוֹ אָנֹכִי הָרָה וַתֹּאמֶר הַכֶּר נָא לְמִי הַחֹתָמֶת וְהַפְּתִילִים וְהַמַּטֶּה הָאֵלֶּה: בראשית לח כה
4. לַמְנַצֵּחַ עַל יוֹנַת אִלֶּם רְחֹקִים לְדָוִד מִכְתָּם בְּאָחֹז אֹתוֹ פְּלִשְׁתִּים בְּגַת: תהלים נו א
5. וַיִּשְׁלַחוּ אֶת כְּתֹנֶת הַפַּסִּים וַיָּבִיאוּ אֶל אֲבִיהֶם וַיֹּאמְרוּ זֹאת מָצָאנוּ הַכֶּר נָא הֲכְתֹנֶת בִּנְךָ הוּא אִם לֹא:
בראשית לז לב
6. וַיֵּכֶר יְהוּדָה וַיֹּאמַר צָדְקָה מִמֶּנִּי כִּי עַל כֵּן לֹא נְתַתִּיהָ לְשֵׁלָה בְנִי וְלֹא יָסַף עוֹד לְדַעְתָּהּ:
בראשית לח כו
7. עֵדוּת בִּיהוֹסֵף שָׂמוֹ בְּצֵאתוֹ עַל אֶרֶץ מִצְרָיִם שְׂפַת לֹא יָדַעְתִּי אֶשְׁמָע:
תהלים פא ו
8. אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה דַּבֵּר יְיָ אֶל כָּל קְהַלְכֶם בְּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ הֶעָנָן וְהָעֲרָפֶל קוֹל גָּדוֹל וְלֹא יָסָף וַיְכַתְּבֵם עַל שְׁנֵי לֻחֹת אֲבָנִים וַיִּתְּנֵם אֵלָי:
דברים ה יח
9. וּכְאַבְשָׁלוֹם לֹא הָיָה אִישׁ יָפֶה בְּכָל יִשְׂרָאֵל לְהִתְהַלֵּל מְאֹד מִכַּף רַגְלוֹ וְעַד קָדְקֹדוֹ לֹא הָיָה בּוֹ מוּם: שמואל ב יד כה
10. וַיִּקְרָא אַבְשָׁלוֹם לִפְנֵי עַבְדֵי דָוִד וְאַבְשָׁלוֹם רֹכֵב עַל הַפֶּרֶד וַיָּבֹא הַפֶּרֶד תַּחַת שׂוֹבַךְ הָאֵלָה הַגְּדוֹלָה וַיֶּחֱזַק רֹאשׁוֹ בָּאֵלָה וַיִּתֵּן בֵּין הַשָּׁמַיִם וּבֵין הָאָרֶץ וְהַפֶּרֶד אֲשֶׁר תַּחְתָּיו עָבָר:
שמואל ב יח ט
11. וַיִּרְגַּז הַמֶּלֶךְ וַיַּעַל עַל עֲלִיַּת הַשַּׁעַר וַיֵּבְךְּ וְכֹה אָמַר בְּלֶכְתּוֹ בְּנִי אַבְשָׁלוֹם בְּנִי בְּנִי אַבְשָׁלוֹם מִי יִתֵּן מוֹתִי אֲנִי תַחְתֶּיךָ אַבְשָׁלוֹם בְּנִי בְּנִי: שמואל ב יט א
12. וְאַבְשָׁלוֹם לָקַח וַיַּצֵּב לוֹ בְּחַיָּיו אֶת מַצֶּבֶת אֲשֶׁר בְּעֵמֶק הַמֶּלֶךְ כִּי אָמַר אֵין לִי בֵן בַּעֲבוּר הַזְכִּיר שְׁמִי וַיִּקְרָא לַמַּצֶּבֶת עַל שְׁמוֹ וַיִּקָּרֵא לָהּ יַד אַבְשָׁלוֹם עַד הַיּוֹם הַזֶּה:
שמואל ב יח יח

תוספות שאנץ

וכי משלי אכלתם הודו וברכו למי שאמר והיה העולם. יש במדרש שלא רצו לברך ברצונם עד שאמר להם אברהם פרעו מה שאכלתם ושתיתם והיה אומר להם שהוא עולה למנין גדול כי היו במדבר והיה טורח גדול להביא שם המאכל והמשתה וכשראו כך כי היה רוצה אברהם שיפרעו הכל אז ברכו הקב"ה שלא ברצונם על מנת שלא יפרעו שום דבר: שכסתה פניה בבית חמיה אע"פ שהיה בלבו שהיא חמר טעה בכך לומר אחרת היתה. (ז) ל"א שכיסתה פניה בבית חמיה לא ראה אותה כל הימים שגדלה בביתו לפי' לא הכירה: יצאו כבושים דברים עלומים שנגזרו מלפני שיצאו מזו מלכים ואי אפשר לצאת אלא מיהודה דכתיב גור אריה יהודה כבושין דברי סתר ל"ה.

(ט) עי' בהגהות הב"ח דגם ברש"י ל"ל כ' הפירושים.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com